

AITOA TAIDETTA!

*Erityistä tukea tarvitsevien kuva-artsaanien ja muusikoiden
työllistymisen kehittämisen Kaarisillan Taide- ja
toimintakeskuksessa*

Maija Torhola

**Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Torhola, Maija	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus Salainen ☐ saakka	
Työn nimi AITOA TAIDETTA! Erityistä tukea tarvitsevien kuva-artsaanien ja muusikoiden työllistymisen kehittäminen Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksessa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Ammatillinen erityisopettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) Hirvonen, Maija		
Toimeksiantaja(t) Kaarisillan Taide- ja Toimintakeskus, Opetushallitus		
<p>Tiivistelmä</p> <p>AITOA TAIDETTA! – Erityistä tukea tarvitsevien kuva-artsaanien ja muusikoiden työllistymisen kehittäminen Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksessa on ESR rahoitteen Ersta II-projektin loppuraportti. Ersta II -projekti oli kuvallista ilmaisua ja musiikkia opiskelleiden, erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden työllistymiseen ja siihen vaadittavien tukitoimien ja menetelmien kehittämishanke. Hanke sisälsi suunnitelmat ja ohjelman kulttuurialan työtoiminnalle Kaarisillan Taide- ja Toimintakeskuksessa. Hankkeen tavoitteena oli luoda Kaarisillan kuva-artsaaneille ja muusikoille työelämän tukihenkilöverkosto ja integroidut yhteydet taide- ja musiikkimaailmaan. Projekti lähti liikkeelle lokakuussa 2005 ja se päättyi joulukuussa 2007. Ersta II -projektin kohderyhmänä olivat ensisijaisesti keväällä 2006 Kaarisillasta valmistuneet seitsemän kuva-artsaania ja seitsemän muusikkoa. Lisäksi projekti kosketti Kaarisillan kuvallisen ilmaisun ja musiikin opiskelijoita, toimintakeskuksen ohjaajia sekä henkilökuntaa.</p> <p>Hanketta ohjanneita keskeisiä periaatteita ja käsitteitä olivat yksilöllisyys, elämänlaatu, työllistyminen, erityistyöllistäminen sekä kuva-artsaanin ja muusikon työnkuva.</p> <p>Ersta II -projektin tuloksena muodostuivat toimintatavat Kaarisillan muusikoiden ja kuva-artsaanien työtoiminnalle. Projektin tuloksena kehitettiin työssäoppimista, saattaen vaihtoa ja verkostoiduttiin taide- ja musiikkimaailmaan. Muusikot tekivät kaksi levytystä ja konsertoivat Suomen lisäksi mm. Japanissa ja Ranskassa. Kuva-artsaanit osallistuivat lukuisiin yhteisnäyttelyihin Suomessa ja ulkomailla, ja osa piti myös omia yksityisnäyttelyitään.</p>		
Avainsanat (asiasanat) erityisryhmät, ammatillinen erityisopetus, erityispedagogiikka, tukimuodot, kuvallinen ilmaisu, kuvataiteilijat, musiikki, muusikot, kulttuurituottajat, työllistyminen, tuettu työllistyminen		
Muut tiedot		

Author(s) Torhola Maija	Type of Publication Development project report	
	Pages 24	Language Finnish
	Confidential Until ☐	
Title GENUINE ART! Developing the employment of Visual Artisans and Musicians with special needs in Kaarisilta Art and Activity Center		
Degree Programme Vocational Teacher Education, Special Education		
Tutor(s) Hirvonen, Maija		
Assigned by Kaarisilta Art and Activity Center, The Finnish National Board of Education		
<p>Abstract</p> <p>GENUINE ART! – is the final report for a project called Ersta II which took place in Kaarisilta Art and Activity Center. Ersta II –project received ESF funding. Ersta II -project was a project for developing the employment of Visual Artisans and Musicians with special needs in Kaarisilta. The aim of the development project was to create working life contacts and integrated connections to music and art world for the Visual Artisans and Musicians of Kaarisilta. Ersta II –project started in October 2005 and ends in December 2007. The target group of Ersta II –project was primarily seven Visual Artisans and seven Musicians who graduated in May 2006 from Kaarisilta. In addition the project concerned the students of Kaarisilta in Visual Expression and Music and the personnel of Kaarisilta Art and Activity Center.</p> <p>Essential concepts of the project were individuality, quality of life, employment, supported employment for people with special needs and the job description of Visual Artisans and Musicians.</p> <p>As a result of the project the lines of action for Kaarisilta’s Musicians and Visual Artisans work activity were formed. The transition programmes and on-the-job-learning of the students were developed and connections to the art world and music world were made. The musicians made two recordings and had concerts in Finland and abroad: e.g. in France and in Japan. The Visual Artisans had both solo and group art exhibitions in Finland and abroad.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Special needs education, Vocational Qualification in Visual Expression, Vocational Qualification in Music, Singer, Ensemble/Orchestra Musician, Visual Artisan, Employment, Supported Employment, Learning difficulty, Support services ,Transition programme, Quality of life, Networking</p>		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	4
“AITOA TAIDETTA!”	5
Erityistä tukea tarvitsevien kuva-artsaanien ja muusikoiden työllistymisen kehittäminen Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksessa ...	5
1 JOHDANTO	5
2 HANKKEEN TAUSTA, KESKEISET PERIAATTEET JA KÄSITTEET	8
2.1 Yksilöllisyys	8
2.2 Elämänlaatu	9
2.3 Työllistyminen	9
2.4 Kuva-artsaanin ja muusikon työ	12
3 HANKKEEN TOTEUTUS JA TULOKSET	13
3.1 Saattaen vaihdon ja tukitoimien kehittäminen	13
3.3 Työssäoppimisen kehittäminen	14
3.4 Muusikoiden työllistyminen hankkeen aikana	16
3.5 Kuva-artsaanien työllistyminen hankkeen aikana	18
3.6 Yhteenveto	21
4 LOPPUPÄÄTELMÄ	21
LÄHTEET	24

“AITOA TAIDETTA!”

Eryityistä tukea tarvitsevien kuva-artsaanien ja muusikoiden työllistymisen kehittäminen Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksessa

Ersta II - HANKKEEN LOPPURAPORTTI

1 JOHDANTO

matkalla kohti kaikille avointa taide- ja musiikkimaailmaa...

Kaarisillan Taide- ja toimintakeskus on 20 vuoden ajan tarjonnut erityistä tukea tarvitseville henkilöille mahdollisuuden nauttia taiteesta ja tuottaa sitä päivittäin. Kulttuuripainotteisen päivätoiminnan järjestämisen lisäksi Kaarisillassa on opiskellut vuodesta 2003 lähtien ammatillisesti kuvallisen ilmaisun, musiikin ja valmentavan ja kuntouttavan opetuksen koulutusohjelmissa henkilöitä, joilla on mm. laaja-alaisia oppimisvaikeuksia. Kaarisilta r.y. ei ole erityisoppilaitos vaan yhdistys, joka on saanut opetusministeriön luvan järjestää kulttuurialan ammatillista erityisopetusta. Kaarisilta edustaa ns. kolmannen sektorin palveluntarjoajaa suomalaisen koulutustarjonnan täydentäjänä. Kulttuurialan ammatillinen erityisopetus järjestetään yhteistyössä Koulutuskeskus Salpauksen kanssa. Kaarisilta on ollut monella tavoin ennakkoluuloton edelläkävijä erityisryhmien kulttuurialalla Suomessa.

Hankkeen tavoitteet

Ersta II on kuvallista ilmaisua ja musiikkia opiskelleiden, erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden työllistämiseen ja siihen vaadittavien tukitoimien ja menetelmien kehittämishanke. Hanke sisältää suunnitelmat ja ohjelman kulttuurialan työtoiminnalle Kaarisillan Taide- ja Toimintakeskuksessa. Hankkeen tavoitteena on ollut luoda Kaarisillan kuva-artsaneille ja muusikoille työelämän tukihenkilöverkosto ja integroidut yhteydet taide- ja musiikkimaailmaan.

Ersta II –projekti lähti liikkeelle lokakuussa 2005 ja päättyy joulukuussa 2007. Hankkeen on rahoittanut Euroopan Sosiaalirahasto, Opetushallitus ja sitä on tukenut Raha-automaattiyhdistys. Ersta II –projektin kohderyhmänä ovat olleet ensisijaisesti keväällä 2006 Kaarisillasta valmistuneet seitsemän kuva-artsaania ja seitsemän muusikkoa. Lisäksi projekti on koskenut Kaarisillan kuvallisen ilmaisun ja musiikin opiskelijoita (8 + 8 opiskelijaa) ja toimintakeskuksen ohjaajia sekä henkilökuntaa.

Hankkeen taustaa

Ersta II – hanke on jatkoa vuonna 2003 päättyneelle hankkeelle, jonka aiheena oli kehittää erityisryhmille soveltuva toimintamalli kuvallisen ilmaisun ja musiikin ammatilliseen koulutukseen (Ersta I). Kun koulutus lähti liikkeelle, tuli ajankohtaiseksi Kaarisillan työllistymistä koskevan mallin laatiminen kulttuurialan erityisopiskelijoille.

Ersta II – hankkeen kohderyhmän profiili on haastava: hanke on tarkoitettu nimenomaan kuva-artsaneille ja muusikoille, joilla on laaja-alaisia oppimisvaikeuksia. Useimmat Kaarisillan taitelijoista ja muusikoista tarvitsevat jatkuvaa ohjausta, valvontaa ja apua päivittäisissä toimissaan. Työllistyminen onkin nähtävä tavanomaista työllistymistä tai avotyötä avarakatseisemmin. Useimpien kohdalla realistista työllistymistä on mm. erityistyöllistyminen tai kulttuurialan työtoiminta, jossa muusikoiden ja kuva-artsaanioiden elämänlaatu paranee mielekkään, ammatillista koulutusta vastaavan toiminnan avulla. Toinen suuri haaste Ersta II - projektissa on koulutusala: kuvallinen ilmaisu ja musiikki. Näillä aloilla tavanomainenkin työllistyminen on vaikeaa ja kilpailu on kovaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa todetaan, että koulutuksen tulee edistää työllistymistä. (Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet, Kuvallisen ilmaisun perustutkinto 2001, 9; Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet, musiikkialan perustutkinto, 2001, 9). Työllistymisen tukeminen ja saattaen vaihto opiskelijan opintojen nivelvaiheessa on aina myös olennainen osa

erityisopetusta (Miettinen 2007). Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla koulutuksen tarjoajan vastuu opiskelijan työllistymisestä on siten erityisen suuri.

Työllistyminen on tasa-arvoasia, sillä työ on jokaisen ihmisen perusoikeus. Kuten Itkonen toteaa: ”Kuuluminen eli inklusio on ihmisoikeuskysymys eikä asia, joka ansaitaan” (Itkonen, 1998,143). Työnteon tulisi olla mielekästä. Koulutusta vastaavan työn tekeminen on kaikkien, myös erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tavoitteena. Erityistä tukea tarvitsevien kuva-artsaaneiden ja muusikoiden työllistymisessä on myös ympäröivää yhteiskuntaa hyödyttävä ulottuvuus. Kuten Ersta I –projektin loppuraportissa 2004 todettiin:

Tavoitteena on, että vammaisen nuori voisi saavuttaa tunteen siitä, että hän taidetta tekemällä voi parantaa paitsi oman elämänsä mielekkyyttä, myös tarjota taidenautinnon oman yhteisönsä ulkopuoliselle taiteen kokijalle. – Taiteen tulisi löytää paikka ihmisessä ja vammaisten nuorten tulisi voida nähdä itsensä taiteilijoina. Nuoren tulisi voida kokea tunne siitä, millaista on olla tarpeellinen omalla paikallaan, taiteentekijänä. (Meder & Nieminen 2004, 74-75)

Taiteen alueella on tapahtumassa demokratisoitumista. Ammattitaiteilijoiden kanssa samaan kenttään on tullut mukaan ei-akateemisia ja kouluttamattomia taiteilijoita. Tästä kertoo mm. Outsider -taideilmiön kasvu ja suosio (Elovirta 2007). Erityistä tukea tarvitsevien kulttuurialan opiskelijoiden työllistymistä kannattaa tukea, koska he ovat omalta osaltaan kartuttamassa yhteiskunnan taidevarantoa. Kaarisillassa opettavien ammattitaiteilijoiden ja muusikoiden yhteinen mielipide on, että toimintakeskuksesta valmistuneilla kuva-artsaaneilla ja muusikoilla voi olla annettavanaan sellaista aitousia ja läsnäolon voimaa, jota keskiverto taideopiskelija etsii monia vuosia vielä valmistumisensa jälkeenkin. Ersta II -hanke on tärkeä vaihe matkalla kohti integroitua taide- ja musiikkimaailmaa Suomessa. Nämä taiteilijat ja muusikot tarjoavat meille kaikille rikasta kuvallista ilmaisua ja elämyksellistä musiikkia.

2 HANKKEEN TAUSTA, KESKEISET PERIAATTEET JA KÄSITTEET

Seuraavassa käsitellään hanketta ohjanneita keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja, joiden puitteissa hankkeen toimenpiteet on tehty. Ne rajaavat projektin näkökulmaa ja avaavat projektin tavoitteita. Keskeisiä periaatteita Kaarisillan kuva-artsaanien ja muusikoiden opiskelussa ja työtoiminnassa on yksilöllisyyden kunnioitus ja elämänlaatuun pohjaava opetus. Nämä ovat erityisopetuksen keskeisiä periaatteita yleisemminkin.

2.1 Yksilöllisyys

Yksilöllistäminen tarkoittaa erityiskasvatuksessa opetuksen henkilökohtaistamista. Yksilöllistämisen tavoitteena on tuoda erilaisia oppijoita ja heidän tarpeitaan esille yksilöinä, joilla on erilaisia tarpeita. Nämä tarpeet tulee huomioida niin, että oppimisvaikeudet tai vamma hankaloittaa mahdollisimman vähän kyseisen yksilön opiskelua ja yleisemminkin yhteiskuntaan integroitumista (Jahnukainen 2002, 356).

Käytännön tasolla yksilöllistäminen näkyy mm. henkilökohtaisten opetussuunnitelmien (HOPS) ja henkilökohtaisten opetuksen järjestämistä koskevien suunnitelmien (HOJKS) laatimisena ammatillisten opintojen aikana. Laki ammatillisesta koulutuksesta velvoittaa koulutuksen järjestäjän laatimaan HOJKS:in erityisopetuksessa olevalle opiskelijalle (L 630/1998).

Edellämainitun lisäksi yksilöllisyys tarkoittaa Kaarisillan työtoiminnassa olevan henkilön yksilöllisen, taiteellisen ilmaisun kunnioittamista ja tukemista. Ohjaajan tai avustajan ei tulisi vaalia omia näkemyksiään ja mieltymyksiään, vaan auttaa kuva-artsaania tai muusikkoa tuomaan mahdollisimman hyvin esiin tämän omat taiteelliset voimavarat. Tavoitteena on työtoiminnassa olevan kuva-artsaanin tai muusikon omien taiteellisten pyrkimysten ja ilmaisun tukeminen.

2.2 Elämänlaatu

Elämänlaatuun pohjautuvassa opetuksessa keskitytään yksilöä motivoivaan asiaan oppimisympäristössä, johon integroituvat koti, työ, vapaa-aika ja ihmissuhteet. Elämänlaatuun pohjaava opetus on luonteeltaan toiminnallista ja henkilökeskeistä. (Itkonen 1998,137 – 138.)

Elämänlaadun huomioonottavassa opetuksessa ja työtoiminnassa on tärkeää tukea henkilöä itseänsä motivoivia, sisäsyntyisiä tavoitteita. Tukeminen on kokonaisvaltaista. Se sisältää niin taiteellisen työskentelyn kuin muutkin elämän osa-alueet. Olennaista on toiminnan mielekkyys ja kuntouttavuus. Toiminnassa tähdätään ennenkaikkea yksilön kannalta tarpeellisten taitojen karttumiseen. Kaarisillassa halutaan korostaa myös työtoiminnan korkealaatuisuutta osana elämänlaatua. Työskentelyn on tapahduttava kunnan välineillä, laadukkailla musiikki-instrumenteilla, korkealaatuisessa ohjauksessa ja hyvissä, asianmukaisissa tiloissa.

2.3 Työllistyminen

Työn määritelmä

Mikä on oikeaa työtä? Maksetaanko oikeasta työstä aina palkkaa? Entä missä vaiheessa harrastaminen muuttuu työksi? Työn määritelmä on riippuvainen määrittelijästään. Verohallinnon, Kansaneläkelaitoksen tai esimerkiksi ammattimuusikon näkemykset työnteosta voivat erota merkittävästi toisistaan.

Kaarisillan toiminnassa on 1980-luvulta asti lähdetty siitä, että kulttuurin tekeminen: maalaaminen, muovailu, soittaminen, näytteleminen... tämä kaikki voi olla ja on työtä. Teosten myyntitulojen suuruus tai esityksistä saatujen keikkapalkkioiden määrä ei määritä sitä, onko kyseessä oikea työ vai ei. Tavoitteellisesti ja täyspäiväisesti tehty taide on työntekoa.

Erityistyöllistäminen

Useimmat Kaarisillasta valmistuneet kuva-artsaanit ja muusikot saavat perustoimeentulonsa Kansaneläkelaitoksen myöntämästä

työkyvyttömyyseläkkeestä, koska katsotaan, ettei heillä ole edellytyksiä työsuhteiseen työhön. Vaikka Kaarisillan Taide- ja Toimintakeskuksen järjestämästä toiminnasta käytetään nimitystä työtoiminta, siinä mukana olevat ihmiset eivät ole toimintakeskuksen työntekijöitä, vaan asiakkaita. He ovat huoltosuhteessa: työtoimintaan liittyy myös kuntouttava puoli. Työtoiminnassa mukana oleville asiakkaille maksetaan eläkkeen päälle ns. työsuusrahaa. Kaarisillan järjestämä työtoiminta on erityistyöllistämistä.

Erytyistyöllistäminen on osa sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalihuoltoon kuuluvia vammaispalveluja. Erytyistyöllistämistä on kehitetty ja tutkittu 1993 lähtien mm. helsinkiläisen VATES-säätiön toimesta. Erytyistyöllistäminen tarkoittaa julkisen vallan edistämää työllistämistä, joka kohdistuu henkilöihin, joiden työllistyminen on vaikeutunut vamman, pitkäaikaissairauden, puutteellisen ammattitaidon tai pitkään jatkuneen työttömyyden seurauksena.

”Erytyistyöllistäminen on julkisen vallan eri tavoin edistämää työllistämistä, joka kohdistuu henkilöihin, joiden työllistyminen on vaikeutunut vamman, pitkäaikaissairauden, puutteellisen ammattitaidon tai pitkään jatkuneen työttömyyden seurauksena. Erytyistyöllistämistä toteutetaan joko tavallisissa työyhteisöissä tai vaihtoehtoisesti sosiaalisen työllistämisen toimialan yksiköissä kuten sosiaalisissa yrityksissä, työkeskuksissa tai työpajoissa. -- --julkisten varojen tehokkaasti toteutettua kohdistamista erityistyöllistämiseen on perusteltua pitää tulevaisuuteen suuntautuvana investointina eikä lyhytvaikutteisena menoeränä ” (Karhu 2006, 2)

Erytyistyöllistämiseen liittyvät myös avotyön, tuetun työllistämisen, tuetun työtoiminnan ja suojatyön käsitteet. Avotyö on työ- ja toimintakeskusten ulkopuolella järjestettävää työtoimintaa. Avotyössä henkilöt sijoittuvat ns. tavallisille työpaikoille, mutta eivät saa työstään palkkaa eikä kyseessä ole työsuhde. Tuettu työllistäminen eroaa avotyöstä siten, että kyseessä on työsuhteinen työ tavallisella työpaikalla, joka mahdollistetaan tukitoimien (eli yleensä työvalmentajan) tuella. Tuetun työn ja avotyön yhdistelmä on ns. tuettu työtoiminta. Tuetussa työtoiminnassa avotyötä tekevä henkilö saa työhönsä tukea ja valmennusta, vaikka ei saakaan siitä palkkaa. Suojatyö, josta on 1.4.2002 lähtien käytetty nimitystä työ, tarkoittaa työkeskuksessa tehtävää työsuhteista työtä, josta henkilö saa myös palkkaa. (Hyvärinen & alt 2002, 8-9)

Työtoiminnan tavoitteet

Kaarisillassa työtoiminnalla tarkoitetaan muusikoiden ja kuva-artsaaniien elämänlaadun parantamista mielekkään, koulutusta vastaavan toiminnan avulla, niin toimintakeskuksessa kuin sen ulkopuolellekin ulottuvissa esiintymisissä ja näyttelyissä.

Vaikka Kaarisillan työtoiminta on korkeatasoista ja tähtää ammattimaisiin, muun taidemaailman kanssa yhteismitallisiin tuloksiin, on toiminta aina tietyltä osaltaan myös kuntouttavaa. Kaikista musiikkia opiskelleista muusikoista tai kuvallisen ilmaisun perustutkinnon suorittaneista kuva-artsaaneista ei tule kuuluisia taiteilijoita. Tämä on toisaalta selvää myös muiden taideopiskelijoiden parissa. Kuntouttava kulttuurialan työtoiminta on silti arvokasta. Kuten Taide –lehden päätoimittaja Arja Elovirta totesi: Kehitysvammaisten taiteilijoiden kuntouttava taidetoiminta on nähtävä kasvualueena, josta myös yksilöinä arvostettavat taiteilijat voivat ponnistaa suurempaan tietoisuuteen ja osaksi taidemaailmaa (Elovirta 2007).

Ersta II projektin aikana laadittiin työtoimintaa ohjaavat toimintatavat kuva-artsaaneille ja muusikoille. Toimintatavoissa määritellään mm. muusikoille ja kuva-artsaaneille maksettavan työosuusrahan suuruus, esiintymisistä ja näyttelytoiminnasta kertyneiden palkkioiden maksu ja oikeudet työtoiminnassa tehtyihin teoksiin. Toimintatapojen tavoitteena on taata kuva-artsaaneille ja muusikoille mahdollisuus laadukkaaseen työskentelyyn, työtoiminnassa tehtyjen teosten esille saamiseen ja mahdollisuus päästä esiintymään. Tavoitteena on, että työtoiminnasta mahdollisesti saadut vaihtelevat tulot eivät vaarantaisi kuva-artsaaniien tai muusikoiden mahdollisesti saamaa työkyvyttömyyseläkettä.

2.4 Kuva-artsaanin ja muusikon työ

Taiteilijan työnkuva ja työllistyminen Suomessa

Yhtä vaikeaa kuin ”oikean” työn määrittelemine on määritellä, millainen on oikea taiteilija. Yleisesti hyväksyttyä ja kiistatonta määritelmää taiteilijalle ei ole olemassa. Periaatteessa kenellä tahansa on oikeus harjoittaa taiteellista työtä ja kutsua itseään taiteilijaksi.

”Taiteilijoihin ei sovi ongelmitta ammatin määrittelemine työkse, jota tehdään toimeentulon hankkimiseksi. –Taiteilijan määrittely on kaiken kaikkiaan niin moniulotteinen ja vaikea tehtävä, että sitä on syytä lähestyä useista näkökulmista, vaihtoehtoisten tai rinnakkaisten rajausten ja lähdeaineistojen avulla. Erilaisiin tarkoituksiin tarvitaan erilaisia taiteilijan määritelmiä, esimerkiksi työmarkkinatutkimuksessa kyseeseen tulevat osin eri ihmiset kuin silloin, kun etsitään yhteiskunnan taidevarannon kartuttajia. Henkilö, joka voidaan määritellä taiteilijaksi koulutuksen, järjestöjäsenyyden tai tuotannon perusteella, ei välttämättä määriy taideammatin harjoittajaksi koko väestöä tai työvoimaa koskevissa lähdeaineistoissa, joissa ammatti kytketään tulonhankintaan.” (Karttunen 2004, 16 – 17.)

Suomalaiset muusikot ovat usein moneen kertaan koulutettuja ja työllistyvät esimerkiksi kuvataiteilijoihin nähden melko hyvin. Muusikon työ on kuitenkin harvoin vakinaista ja monelle toimeentulo tuottaa ongelmia. (Karhunen 2005, 63-64). Suomalaisille kuvataiteilijoillekin toimeentulo on ongelmallista ja vain runsas viidennes saa pääasiallisen toimeentulonsa koulutusta vastaavasta työstä (Karhunen 2004, 49).

”Taiteilijat tekevät tyypillisesti useata työtä samanaikaisesti: esimerkiksi oman taiteenalan taiteellista työtä, taiteenalaan tai sen tuntemukseen liittyvää työtä ja muuta, ei-taiteellista työtä. Tämä johtuu mm. siitä, että taiteellinen työ ei aina riitä takaamaan riittävää elintasoa (nuoret, läpimurtoa odottavat taiteilijat, markkinoiden rajallinen koko, julkisen tuen riittämättömyys...).” (Rensujeff 2003, 38.)

”Taiteilijan ammatti sisältää useita sellaisia erikoispiirteitä, joiden perusteella se poikkeaa muista ammateista. Tällaisia ovat muun muassa lyhyet ja satunnaiset työsuhteet ja vaihtelevat tulot, sivutoimet sekä työsuhteiden päällekkäisyys. ” (Arpo 2004, 6.)

Ainakaan varmat työmarkkinat eivät siis houkuttele taiteen tekijän ammattiin. Sekä kuvataiteilijoiden että muusikoiden työtä leimaa usein eräänlainen

kutsumus. Taiteellisessa työssä ei tavoitella ensisijaisesti taloudellista hyvinvointia eikä välttämättä edes toimeentuloa. Tärkeintä on sisäsyntyisesti tärkeän asian toteuttamisen mahdollisuus. (Roos 2007.)

Kuva-artsaanien ja muusikoiden työllistämässä on olennaista heidän tunnettavuutensa edistäminen ja markkinointi. Mitä tunnetumpi kuvataiteilija tai muusikko / musiikkiryhmä, sitä helpommin avautuu tekijöille myös uusia työmahdollisuuksia. Tunnettavuus myös lisää teosten myytävyyttä. Tästä huolimatta Kaarisillassa pidetään rahaa ja mainetta tärkeämpänä töiden tyylikästä esillepanoa / musiikkiesitysten laadukkuutta, uskottavuutta ja ammatillista tunnetuksi tuleamista. Tunnetuksi tuleminen ei tarvitse olla nopeaa. Uskottavuus rakentuu hitaasti. Luonteva verkostoituminen taidemaailmaan on tärkeää. Se, kuinka voimakkaasti esimerkiksi vammaisidentiteetti näkyy taiteilijan töissä tai musiikissa, tulisi olla taiteilijan itsensä valinta.

3 HANKKEEN TOTEUTUS JA TULOKSET

3.1 Saattaen vaihdon ja tukitoimien kehittäminen

Projektin aikana Kaarisillassa kehitettiin opiskelijan työllistymistä tukevia verkostoja perustamalla kulttuurituottajan ja sosiaalityöntekijän toimet.

Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksen näyttely- ja konserttitoimintaa olivat pyörittäneet ennen Ersta II -hanketta lähinnä toiminnanjohtaja, opettajat ja ohjaajat työnsä ohessa. Ensimmäisten kuva-artsaanien ja muusikoiden valmistuessa 2006 ja työtoiminnan lähtiessä liikkeelle todettiin silloisen henkilökunnan resurssit tähän riittämättömiksi. Tarvittiin henkilö, joka koordinoisi työtoiminnan hankkeita ja etsisi uusia työtilaisuuksia. Projektille tarvittiin siis ammattimainen kulttuurituottaja.

Kulttuurituottajan työpanos osoittautui hankkeen aikana keskeiseksi työllistymistä kehitettäessä. Todettiin, että kulttuurituottajan tulee olla henkilö, joka tuntee kuva-artsaanit ja muusikot, heidän tuen tarpeensa ja

vahvuutensa. Tämä vie luonnollisesti aikaa. Tässä mielessä kulttuurituottajan on hyvä olla ”talossa sisällä” ja seurata läheisesti työtoimintaa. Projektissa kulttuurituottajan työnkuvaan kuului kuva-artsaanien ja muusikoiden tunnettavuuden luominen ja lisääminen, näyttelyistä ja esiintymisistä tiedottaminen, näyttelypaikkojen ja esiintymistilaisuuksien jatkuva etsintä sekä mahdollisten sponsoreitten hakeminen. Kulttuurituottaja oli mukana käytännön tasolla esiintymis- ja näyttelyjärjestelyissä tukihenkilönä ja koordinaattorina. Projektin aikana kulttuurituottaja toimi myös ammatillisessa koulutuksessa olevien musiikin ja kuvallisen ilmaisun opiskelijoiden työssäoppimisen kehittäjänä ja verkostoitumisen koordinaattorina yhteistyössä opettajien ja huoltajien kanssa.

Sosiaalityöntekijän toimi perustettiin Kaarisiltaan projektin aikana. Muiden työtehtäviensä lisäksi sosiaalityöntekijän työnkuvaan kuuluu opiskelijoiden työllistämiseen liittyvien nivelvaiheiden organisointi. Sosiaalityöntekijä pyrkii toteuttamaan saattaen vaihdon periaatetta.

Saattaen vaihto tarkoittaa mm. sitä, että opiskelijan koulutusta ja taitoja sisältävä tieto siirretään vastaanottavalle taholle, esimerkiksi työelämään (Mänty 2001, 95). Sosiaalityöntekijä on tukihenkilönä opiskelijoiden valmistumisvaiheessa esimerkiksi tilanteessa, jossa opiskelija muuttaa toisaalle Suomeen eikä jää Kaarisillan järjestämän työtoiminnan piiriin.

3.3 Työssäoppimisen kehittäminen

Erityisopetukseen kuuluu työllistymisen tukeminen jo opiskeluaikana. Opiskeluajan työllistämistä tukevia avainkohtia on työssäoppiminen, jonka laajuus on ammatillisia opintoja suorittavalla opiskelijalla on vähintään 20 opintoviikkoa. Työssäoppimisen aikana tulee etsiä suhteita ja keinoja työllistyä. Työssäoppimisen kehittäminen Kaarisillassa oli keskeisessä roolissa Ersta II- projektin aikana. Sekä musiikin- että kuvallisen ilmaisun opiskelijoille etsittiin uusia työssäoppimispaikkoja, suunniteltiin taiteellisia projekteja ja palkattiin henkilökohtaisia avustajia työssäoppimisjaksojen ajaksi. Työssäoppimisen koordinoitua kehitettiin opettajien, ryhmänohjaajien ja

kulttuurituottajan yhteistyönä. Seuraavassa on kuvaus kuva-
artesaaniopiskelijoiden työssäoppimisprojektista Lahden taiteilijaseuran
kanssa.

Kuvaus yhteistyöprojektista Lahden taiteilijaseuran taiteilijajäsenten kanssa: kummitaiteilijat ja opiskelijat Lahden Taidepanimolla

Mielekkäitä ja opintokokonaisuuksien sisältöjä vastaavia työssäoppimispaikkoja oli ollut vaikeata löytää. Halusimme kuvallisen ilmaisun ”täsmäharjoittelua”, emme vain teennäisesti opintoja sivuvia työtehtäviä esim. taidetarvikeliikkeen hyllyn täyttäjänä. Halusimme myös tarjota tasapuolisesti kaikille opiskelijoille työssäoppimiskokemuksen, opiskelijan erityisen tuen tarpeen laajuudesta tai kotijoukkojen aktiivisuudesta riippumatta.

Kuva-artesaaniopiskelijoiden ryhmänohjaaja ja kulttuurituottaja laativat yhteistyössä Lahden taiteilijaseuralle kirjeen. Kirjeessä kyselimme seuran taiteilijajäsenten innokkuutta vastaanottaa opiskelijoitamme työssäoppimisen merkeissä. Positiiviseksi yllätykseksemme taiteilijaseuran sihteeri otti asian vakavasti ja heitti ilmaan mahdollisuuden pidempiaikaisesta yhteistyöprojektista opiskelijoidemme kanssa. Joulukuussa 2006 pidettiin Kaarisillassa ensimmäinen yhteistyöpalaveri, jossa taiteilijaseuran kaksi edustajaa, opiskelijat, opettajat, kulttuurituottaja ja toiminnanjohtaja tapasivat toisiaan. Ideaa yhteisestä taideprojektista ja taiteilijoiden ja opiskelijoiden välisestä yhteistyöstä pidettiin molemmin puolin hyvänä.

Tammikuussa 2007 järjestettiin projektista kiinnostuneille taiteilijaseuran taiteilijoille tutustuminen Kaarisiltaan ja opiskelijoihin. Kaiken kaikkiaan kahdeksan taiteilijaa ilmoittautui projektiin mukaan. Taiteilijat kutsuivat tapaamisen päätteeksi opiskelijat vastavierailulle Lahden Taideinstituuttiin ja taiteilijaseuran tiloihin Lahden Taidepanimolle. Helmikuussa järjestettiin tämä retki. Samalla alettiin hiljakeseen tunnustella, millaisia työpareja tai –ryhmiä porukasta voisi syntyä. Syntyi idea kummitaiteilijoista, työssäoppimisjakson ylittävstä vapaamuotoisesta yhteistyöstä. Lisäksi päätettiin hakea yhteistä näyttelyaikaa marraskuulle 2007 Lahden Taidepanimolta.

Maaliskuussa 2007 projekti oli edennyt kulttuurituottajan ja ryhmänohjaajan koordinoimana niin, että jokaiselle opiskelijalle oli löytynyt oma kummitaiteilija. Opiskelijoiden huoltajiin, asuntoloiden tukihenkilöihin ja muihin keskeisiin sidosryhmiin otettiin yhteyttä, ja kaikki osapuolet (taiteilijat, vanhemmat ym., opettajat, Kaarisillan toiminnanjohtaja ja opiskelijat) kutsuttiin yhteiseen info- ja ideointipäivään Kaarisiltaan. Ideointipäivänä osapuolet tutustuivat toisiinsa, vaihtoivat yhteystietoja ja projekti sai lopullisen muotonsa. Työparit lyötiin lukkoon, sovittiin, että kevään 2007 ja syksyn 2007 aikana taiteilijat ja opiskelijat jatkavat toisiinsa tutustumista, taiteilijat esittelevät opiskelijoille työskentelyään ja taiteilijat ja opiskelijat tekevät työpareittain teoksia Lahden Taidepanimon näyttelyyn marraskuiksi 2007. Ideointipäivän aikana laadittiin myös yhteistyönä projektin pelisäännöt: millaiset kulut oppilaitos korvaa (mm. näyttelyvuokra, opiskelijan ateriat ja kuljetukset kouluaikana, perusmateriaalit) ja millaisia ei, milloin ja mitä vakuutukset kattavat, millaisia tukitoimia tai erityisjärjestelyitä kukin opiskelija tarvitsee työskennellessään kumminsa kanssa. Sovittiin, että Kaarisillan kulttuurituottaja toimii projektin pääorganisaattorina (tiedotus, yhteydenotot).

Loppukevät 2007 sujuikin taiteilijoiden ja opiskelijoiden tapaamisien ja työskentelyn aloittamisen merkeissä. Tapaamisten päätteeksi taiteilijat kirjoittivat vapaamuotoisia kommentteja opiskelijoiden reissuvihkoihin. Raportointia tapahtui myös sähköpostitse ja puhelimitse kulttuurituottajan välityksellä. Tapaamiset sujuivat erittäin hyvin. Opiskelijat odottivat innokkaina kummitaiteilijoidensa tapaamista, ja puhuivat tapaamisista pitkään jälkikäteenkin. Osa sopi myös vapaamuotoisempia tapaamisia kouluajan ulkopuolelle. Syksyllä 2007 tapaamiset jatkuivat ja taiteellinen työskentely taiteilijakummien ja opiskelijoiden välillä syveni. Näyttelyn järjestäminen yhdessä oli iso osa projektia. Kutsujen laatimiseen, näyttelyn ripustukseen, näyttelyn suunnitteluun jne. resursoitiin aika työssäoppimisesta. Lokakuun 25. päivä pidettiin avajaiset näyttelylle, joka oli saanut nimekseen Taidesilta.

Oli ilo huomata, miten motivoiva ja terapeutinakin kokemus ns.oikeiden taiteilijoiden tapaaminen oppilaitoksen ulkopuolisessa ympäristössä opiskelijoille oli. Taiteilijoiden avoimuus ja into lähteä mukaan projektiin, josta heille ei koitunut taloudellista hyötyä oli ajatuksia herättävää. Voisi ajatella että työssäoppiminen tapahtui taiteilijoiden osalta hyväntekeväisyytenä. Taiteilijoiden puheissa ja raporteissa kuitenkin korostui, että he kokivat kummiopiskelijoiden kanssa työskentelyn rikastuttavana ja vastavuoroisena elämyksenä, ei taakkana tai velvollisuutena.

3.4 Muusikoiden työllistyminen hankkeen aikana

Kaarisillassa työskentelevät muusikot muodostavat kuoron nimeltä Kaarisillan Laulu. Kuoron kokoonpano vaihtelee jonkin verran esiintymisien mukaan, ja mukana on myös Kaarisillan musiikinopiskelijoita. Kaarisillan Laulun ytimen muodostavat kuitenkin valmistuneet muusikot. Ersta II -projektin aikana kuoro lähti harjoittelemaan erilaisia ohjelmistoja erilaisia tilaisuuksia varten sekä teki levytyksiä. Kuorolle hankittiin esiintymismahdollisuuksia Suomessa ja ulkomailla.

Pariisi/Orsay syksy 2006

Kaarisillassa on ollut näytelmätoimintaa toimintakeskuksen alusta lähtien. Fransiskus Assisilaisen elämästä kertova Aurinkolaulu –näytelmä toteutettiin mittavana projektina vuosina 1996-1999. Musiikinäytelmäksi dramatisoitu näytelmä esitettiin syyskuussa 2004 Italiassa, Assisissa ja Roomassa, kesällä 2005 Naantalın kirkossa ja Rauman Pyhän Ristin kirkossa ja kesällä 2006 Nastolassa sekä Lahden Ristinkirkossa. Ersta II –hankkeen myötä produktio

sai jatkoa Ranskassa 2006, missä sitä esittiin Le Cantique des Créatures -nimisenä Pariisissa St. Francois-kirkossa ja tilausnäytäntönä Orsayssa Clarté-Dieu luostarissa. Näytelmäryhmään kuului työtoiminnassa olevia muusikoita, Kaarisillan ammatillisia opiskelijoita ja Kaarisillan päivätoiminnassa olevia henkilöitä. Ranskanmatkan huipentumana voidaan pitää Kaarisillan Laulu – kuoron esiintymistä Pariisissa Notre Damen katedraalissa. Konsertit huomioitiin mm. Etelä-Suomen Sanomissa, joka kirjoitti:

Kirkko oli ääriään myöten täynnä, joukossa Pariisin Suomi-instituutin johtaja Marjatta Levanto ja Sirkku Talja. Aplodit eivät olleet loppua ja Kaarisillan esiintyjä vaadittiin pikaisesti uudelleen Ranskaan. (Etelä-Suomen Sanomat 8.10.2006.)

Konsertit Suomessa

Projektin aikana järjestettiin perinteiset ja suositut Lucian päivä -konsertit Lahden Ristinkirkossa. Konserteissa esiintyvät Kaarisillan Laulu, Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksen päivätoimintalaisia, ammatillisia opiskelijoita sekä vierailevia solisteja. Lucian päivä –konserteissa esiintyvät seuraavat solistit: vuonna 2005 sopraano Hanna Kronqvist, urkuri Pauli Pietiläinen, vuonna 2006 viulisti Elina Vähälä ja sellisti Jussi Vähälä, urkuri Olavi Anttila ja vuonna 2007 baritoni Esa Ruuttunen. Toukokuussa 2007 järjestettiin Tampereen Pikkupalatsissa äitienpäiväkonsertti, jossa esiintyi Kaarisillan Laulu. Näiden konserttien lisäksi muusikot esiintyivät projektin aikana lukuisissa pienemmissä konserteissa: kirkkokonserteissa, valmistujaisjuhlissa jne. Muusikot valmistivat erilaisia ohjelmistoja kuulijoiden mukaan: niin klassista kuin kevyempääkin musiikkia.

Japani, kevät 2007

Kirsikankukkien aikaan, huhtikuussa 2007 Kaarisillan Laulu lähti kiertueelle Japaniin. Kaarisillan Laulu oli saanut kutsun neljään konserttiin eri paikkakunnille. 10.-18.4. kestävän matkan aikana paitsi konsertoitiin, myös tutustuttiin japanilaiseen kulttuuriin ja kehitysvammaisten toimintakeskuksiin. Konsertteja pidettiin Asunaro-instituutissa Esashissa, Sendaissa paikallisessa toimintakeskuksessa, Furanon kaupungintalolla ja Sapporossa. Sekä Esashissa että Furanossa kuoro esiintyi yli 200 kuulijalle ja Furanon konsertissa kuulijoiden joukossa oli kaupungin korkeimpia virkamiehiä ja

johtajia. Ennen Suomeen paluutaan Kaarisillan Laulu tutustui vanhan Japanin kulttuuriaarteisiin Kiotossa.

Konserttikiertue vahvisti Kaarisillan ja japanilaisten vammaisjärjestöjen välistä yhteistyötä, joka oli alkanut jo 1990 -luvun alussa. Kahdeksan japanilaista vierasta kutsuttiin vastavierailulle kesäkuussa 2007 Kaarisillassa järjestettävälle kansainväliselle kuvataideleirille.

Levytykset

Ersta II –projektin aikana Kaarisillan Laulu teki kaksi omakustanteista levytystä. Joululevy nimeltä Enkellaulu kajahtaa ilmestyi 2005 ja Notre Damen konserttiin pohjaava Panis Angelicus 2006.

3.5 Kuva-artsaanien työllistyminen hankkeen aikana

Laadukas työnäytekansio ansioluetteloinen on tärkeä työväline kuvataiteilijalle mm. näyttelytiloja haettaessa. Projektin aikana kehitettiin ja ammattimaistettiin kuva-artsaanien portfolioita. Töitä ja maalauksia kuvattiin ja ansioluetteloita päivitettiin. Kuva-artsaanit tekivät tätä työtä yhdessä kulttuurituottajan ja taideopettajien kanssa.

Ersta II –projektin aikana Kaarisillasta valmistuneet kuva-artsaanit olivat mukana seuraavissa yksityis- ja yhteisnäyttelyissä:

Voipaalan taidekeskus, Sääksmäki, kesä 2006

Kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki ry:n, Kettukin järjestämä kansainvälinen, useiden toimijoiden yhteisnäyttely nimeltä Aurinko ja kolme kuuta 2.6.-6.8.2006. Näyttelyssä oli mukana teoksia Kaarisillan kuva-artsaaneilta sekä päivätoiminnassa tehtyjä taidekäsitöitä.

Royal Academy, Lontoo, kesänäyttely 2006

Lontoolaisen Royal Academyn kesänäyttely on maailman suurin avoin nykytaiteen näyttely. Kesänäyttelyyn ovat vuodesta 1768 voineet pyrkiä niin tunnetut kuin tuntemattomammakin taiteilijat. Näyttelyn kuratoi joka vuosi vaihtuva taiteilijakomitea. Kesällä 2006 näyttelyn monivaiheisen jurytyksen

läpäisi Kaarisillan työtoiminnassa työskentelevä kuva-artsaani S.A Kuva-artsaani S.A osallistui näyttelyyn kahdella maalauksellaan.

ECHA -konferenssi, Lahden Aikuiskoulutuskeskus, syksy 2006

Joukko Kaarisillan kuva-artsaaniensa ja kuvallisen ilmaisun opiskelijoiden töitä oli esillä 20.-24.9.2006 järjestetyssä kansainvälisessä lahjakkuutta tutkivassa ECHA-konferenssissa.

SKJL:n vuosinäyttely, syksy 2006

Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto (SKJL) järjestää kerran vuodessa valtakunnallisen, vapaaseen tarjontaan perustuvan jurytetun yhteisnäyttelyn. Syksyn 2006 vuosinäyttely pidettiin Lahden Taidepanimolla. Vain noin 14 prosenttia ehdolla olleista yli 900 teoksesta pääsi lopulliseen näyttelyyn. Jurytuksessa pääsivät toiselle kierrokselle asti kaksi Kaarisillasta valmistunutta kuva-artsaania, joista lopulliseen näyttelyyn pääsi osallistumaan kuva-artsaani R.R. Näyttelyssä vierailut valtion taideteostoimikunta osti valtion taidekokoelmiin kuva-artsaani R.R:n teoksen nimeltä Puhveli.

Galleria K, syksy 2006

Kevättalvella 2006 Kaarisillan kuva-artsaaniopiskelijoille haettiin Ersta II -projektin puitteissa näyttelyaikaa Kynnys ry:n ja vähemmistötaiteilijoita tukevan TARU projektin ylläpitämästä helsinkiläisestä Galleria K:sta. Kuvallisen ilmaisun opiskelija E.N. tuli valituksi ja sai oman näyttelyajan marraskuuksi 2006. Näyttelytöiksi valittiin sekä E.N:n opiskeluaikana tekemiä töitä, että töitä, joita hän teki valmistumisensa jälkeen itsenäisesti kesällä ja syksyllä 2006 kotipaikkakunnallaan. Kaarisilta tuki E.N:n näyttelyä maksamalla galleriavuokran ja auttamalla näyttelytöiden valinnassa, näyttelyn ripustuksessa, avajaisissa ja näyttelyn purkamisessa. Näyttely ja E.N:n työllistyminen huomioitiin mm. kehitysvammaliiton Ketju lehdessä (Ketju 2006, 5, 17-19).

Lahden Taidepanimo, Kontti, joulukuu 2006

Lahden Taidepanimon Kontti –taidetapahtumassa oli esillä Kaarisillan Taide- ja toimintakeskuksen päivätoiminnassa, koulutuksessa ja työtoiminnassa tehtyjä maalauksia ja piirroksia.

Vuoden kehitysvammaisen taiteilija, kesä 2007, Hämeenlinna

Kehitysvammaisten taiteilijoiden tukiyhdistys valitsi vuoden 2007 kehitysvammaiseksi taiteilijaksi Taide- ja toimintakeskus Kaarisillassa työskentelevän P.G:n Hämeenlinnassa sijaitsevassa Galleria Arxissa 22.5.-14.7.2007 oli esillä P.G:n tekemiä eläinaiheisia väripuupiirroksia, maalauksia ja keramiikkaa. P.G. valittiin jo opiskeluaikanaan ammattitaiteilijoiden rinnalle SKJL:n vuosinäyttelyyn Porvooseen kesällä 2005. Galleria Arxin näyttely huomioitiin mm. Helsingin Sanomissa ja Hämeen Sanomissa (Hämeen Sanomat 4.7.2007.)

Rooma, Gli Amici, syksy 2007

Marraskuun 10 -18. 2007 järjestettiin Roomassa Italiassa erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden yhteisnäyttely. Näyttelyn tukijoina olivat Ministero della Pubblica Istruzione, Regione Lazio, Provincia di Roma ja Comune di Roma. Näyttelyn järjesti paikallinen yhdistys Gli Amici. Kaarisillan kuva-artsaneista näyttelyyn osallistui S.A kolmella maalauksellaan.

Art Unites –näyttely, Europarlamentti, Bryssel 2007

Marraskuun 5.- 7. 2007 Europarlamentin 3. kerroksen näyttelytilan valtasivat Kaarisillan työtoiminnassa mukana olevat 6 kuva-artsaania taidenäyttelyllään Art Unites – Taide yhdistää. Näyttelyn suojelijana toimi europarlamentaarikko Alexander Stubb. Kaikki näyttelyssä mukana olleet kuva-artsaanit, kuva-artsaanien työtoimintaa ohjannut taideohjaaja, Kaarisillan kulttuurituottaja ja Kaarisillan toiminnanjohtaja lähtivät Brysseliin pystyttämään näyttelyä ja osallistuivat avajaisiin.

Kansainvälinen kuvataideleiri, kesä 2007

Karisillassa järjestettiin kansainvälinen kuvataideleiri 3.-7.6.2007. Kuvataideleiri oli osa Ersta II –projektia, vaikka leirin rahoitus tuli pääosin RAY:ltä. Taideleirin yhtenä tavoitteena oli vahvistaa ja luoda Kaarisillan

kansainvälisiä kontakteja. Leirillä oli osallistujia Ranskasta, Japanista, Intiasta, Italiasta, Ruotsista, Saksasta ja Suomesta. Taide korvasi sujuvasti yhteisen kielen puutteen. Leirillä tehdyistä teoksista koottiin Kaarisiltaan 10.9.-5.10.2007 taidenäyttely nimeltä Box Art Kaarisillan 20-vuotisjuhlan kunniaksi.

3.6 Yhteenveto

Kaikki Kaarisillasta 2006 valmistuneet seitsemän muusikkoa työllistyivät toimintakeskuksen tarjoaman työtoiminnan parissa. Konsertit Suomessa ja ulkomailla sekä levytykset ovat pitäneet muusikot kiireisinä Ersta II –projektin ajan. Keväällä 2006 valmistuneista seitsemästä kuva-artsaanista kuusi työllistyi Kaarisillan työtoiminnassa ja yksi muutti kotipaikkakunnalleen. Viimeksimainitulla kuva-artsaanilla oli projektin aikana Kaarisillan tukema yksityisnäyttely ja hän osallistui myös yhteen yhteisnäyttelyistä. Kaarisillan työtoiminnassa olevat kuusi kuva-artsaania ovat osallistuneet projektin aikana neljään yhteisnäyttelyyn. Lisäksi heistä kaksi on saanut töitään esille tärkeisiin suomalaisiin tai ulkomaalaisiin yhteisnäyttelyihin ja yhdellä on ollut oma näyttely.

4 LOPPUPÄÄTELMIÄ

Projektin onnistuminen

Ersta II –projektin tuloksena muodostuivat toimintatavat Kaarisillan muusikoiden ja kuva-artsaanien työtoiminnalle, kehitettiin työssäoppimista ja verkostoiduttiin taide- ja musiikkimaailmaan. Muusikot ja kuva-artsaanit pääsivät esiintymään ja saivat töitään esille Suomessa ja ulkomailla. Näillä esiintymisillä ja näyttelyillä oli varmasti unohtumaton kokemuksellinen merkitys yleisölle, mutta ennen kaikkea ne ovat olleet merkittäviä muusikoille ja kuva-artsaaneille itselleen.

Työllistyminen tarkoittaa erityistä tukea tarvitseville kuva-artsaaneille ja muusikoille omanarvontunteen kasvua. Kun kulttuurialan ammatillinen koulutus lähti Kaarisillassa liikkeelle 2003, todettiin henkilökunnan parissa

opiskelun ja opiskelija-identiteetin syntymisen vaikututtavan myönteisesti opiskelijoiden itsetuntoon. Ammattinimikkeellä ja sitä vastaavan työn tekemisellä näyttää olevan vähintään yhtä suuri voimaannuttava merkitys. Yksilön hyväksytyksi tuleminen mahdollisuudet kasvavat.

Ersta II -projektin aikana etsittiin Kaarisillan järjestämässä työtoiminnassa oleville kuva-artsaneille työskentelytiloja Lahden kaupungin keskustasta. Unelmaksi muodostuivat työtilat Lahden taidepanimolla. Taidepanimo olisi taiteilijoiden keskittymä, jossa kaikenlaisten taiteilijoiden olisi luontevaa tavata toisiaan. Unelma jäi toistaiseksi saavuttamatta Taidepanimon kohtalon ollessa avoin, mutta toivoa työtiloista ei ole vielä haudattu. Kuva-artsaanit työskentelivät projektin aikana Kaarisillan Taide- ja Toimintakeskuksen tiloissa.

Missä suhteessa Ersta II -projektin tukemat kuva-artsaanit ja muusikot työllistyivät verrattuna koulunsa päättäneisiin ei-tuettuihin suomalaisiin kuva-artsaneihin ja muusikoihin? Selkeitä johtopäätöksiä on vaikea tehdä, koska kuten aiemmin todettiin, jo itse työllistymisen määritelmä on epämääräinen taiteellisesta työskentelystä puhuttaessa. Uskallan kuitenkin väittää, että melko harva kuvan ammattilainen osallistuu heti valmistumisensa jälkeisenä vuotena useaan yhteisnäyttelyyn Suomessa ja ulkomailla tai pitää heti omia näyttelyitään. Kaarisillan muusikoille tarjoutunut mahdollisuus konsertoida yhdessä Euroopan upeimmista katedraaleista ja osallistua Japanin kiertueelle kirsikankukkien aikaan lienevät nekin melko ainutlaatuisia työtilaisuuksia.

Johtopäätöksiä tarvittavista tukitoimista

Projektin aikana selvisi, että erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden työllistäminen vaatii samanlaista tunnetuksi tekemistä kuin muidenkin taiteilijoiden. Tämä tarkoittaa, että työllistäminen vaatii henkilökuntaa markkinointia ja tukitoimia varten.

Kaarisillan kuva-artsaanien ja muusikoiden työtoimintaa leimaa yhteisöllisyys. Itsenäinen ja itseohjautuva työskentely on vaikeaa. Voidakseen esiintyä useimmat työtoiminnassa olevista muusikoista tarvitsevat turvallisen,

tutun ryhmän tuekseen. Kuva-artsaaneiden työskentely on yksilöllisempää, mutta työskentelyn ohessa tapahtuva sosiaalinen kanssakäyminen on monelle hyvin tärkeää. Tuen tarpeesta johtuen erityistyöllistäminen, johon liittyy yhteisöllinen ulottuvuus, on Kaarisillassa koettu näille kuva-artsaaneille ja muusikoille hyväksi malliksi. Sellaisten henkilöiden kohdalla, joilla tuen tarve on erityisen suuri, ei erityistyöllistämistä tulisi arvottaa huonommaksi vaihtoehdoksi kuin niin sanotuille avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Myös erityistyöllistämällä saavutetaan julkistaloudellista hyötyä. Mielekäs työnteko ehkäisee syrjäytymistä ja on kuntouttavaa.

”Sen lisäksi, että erityistyöllistämällä saavutetaan selkeitä julkistaloudellisia hyötyjä, on se myös toiminnallisesti edullista yhteiskunnalle ja samalla mielekästä yksilöille. Myönteisistä toiminnallisista ja yksilökohtaisista vaikutuksista puolestaan seuraa myönteisiä julkistaloudellisia vaikutuksia. Erityistyöllistämisen käytännön etuna on, että se osaltaan auttaa torjumaan työttömyyteen liittyviä negatiivisia seikkoja kuten syrjäytymistä, ammattitaidon vanhentumista, päihteiden käyttöä, terveydellisiä ongelmia ja jopa rikollisuutta.” (Karhu 2006, 7.)

Malli työllistymiselle

Projektin aikana valmistuneista kuva-artsaaneista ja muusikoista suurin osa oli kotoisin Päijät-Hämeen alueelta ja jäi Kaarisillan järjestämän työtoiminnan pariin. Kuinka työllistyminen tulisi varmistaa muualla Suomessa asuvien kuva-artsaaneiden ja muusikoiden kohdalla? Kuinka saattaen vaihtoa voisi kehittää niin, että työelämä, yritykset ja organisaatiot mukaanlukien Suomen muut toimintakeskukset saataisiin kykeneviksi vastaanottamaan ja hyödyntämään kulttuurialan koulutuksen saaneita erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä? Erityistä tukea tarvitsevat kuva-artsaanit ja muusikot, joilla ei valmistumisensa jälkeen ole Kaarisillan kaltaista yhteisöllistä keidasta tukenaan, tarvitsevat taiteellisesti suuntautuneen tukihenkilön avukseen työllistymisessä. Ersta II -projektin aikana kokeiltu yhteistyö Lahden taiteilijaseuran taiteilijoiden kanssa voisi toimia tästä rohkaisevana esimerkkinä. Paikalliset työkeskukset, kansalaisopistot ja seurakunnat voisivat hyödyntää paikkakunnalla työskenteleviä kuvataiteilijoita tukihenkilöinä, jotka työskentelisivät yhdessä valmistuneiden kuva-artsaaneiden kanssa. Vastaavasti muusikot, kuorot ja erilaiset kokoonpanot voivat toimia

erityistä tukea tarvitsevien muusikoiden tukijoina. Yhteistyön ei tarvitse tarkoittaa päivittäistä kahdeksan tunnin rupeamaa. Jo lyhytkin viikoittainen vertaistuki-aika voisi olla erityistä tukea tarvitsevalle kulttuurialan työläiselle merkittävä apu. Tässä voisi olla jatkoprojektin paikka.

LÄHTEET

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet, Kuvallisen ilmaisun perustutkinto. Opetushallitus 2001. Viitattu 23.10.2007 <http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/kuvallinen.pdf>

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet, Musiikkialan perustutkinto. Opetushallitus 2001. Viitattu 23.10.2007 <http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/musiikki.pdf>

Ammattina taiteilija. Ketju 2006, 5, 17-19.

Arpo, Robert (toim.) 2004. Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28.

Elovirta, Arja 2007. Taide-lehden päätoimittaja. Alustus: Onko outsider nyt in? – Vai onko taide muuttumassa entistä demokraattisemmaksi?. Kettukin verkostapaaminen, Taideverstas Wärjäämö, Tampere 5.10.2007

Hyvärinen, M. , Vesala, H. & Seppälä, M. 2002. Työ- ja toimintakeskukset tänään. Vaihtoehtona työ –projekti. Valtakunnallisen tutkimus- ja kokeiluyksikön monisteita 35. Kehitysvammaliitto ry. Tutkimus- ja kokeiluyksikkö KOTU.

Itkonen, T. 1998. MAPS – Tavoitteena elämänlaatu. Teoksessa O. Itkonen (toim.) Autismi: teoriasta käytäntöön. Juva: Atena, 137-153.

Jahnukainen, M. 2002. Henkilökohtaiset suunnitelmat, transitio ja elinikäinen oppiminen. Teoksessa M. Jahnukainen (toim.) Lasten erityishuolto ja –opetus Suomessa. Juva: Lastensuojelun Keskusliitto, 356 – 363.

Kaarisillan oppilaat saivat loistavan vastaanoton Pariisissa. 8.10.2006. Etelä-Suomen Sanomat, 13.

Karhu, Kari 2006. Erityistyölistämisen julkistaloudellinen kannattavuus. Equal-projekti: Kestävää työllisyyttä sosiaalisissa yrityksissä. Vates-säätiö, Helsinki. Viitattu 21.10.2007.

<http://www.vates.fi/service.cntum?serviceType=document&documentName=116293/Ketsyn+Karhun+julkaisu+kansineen.pdf>

Karhunen, Paula 2004. Kuvan ja median koulutuksesta työelämään. Kyselytutkimus ammatillisen tutkinnon suorittaneista. Tilastotietoa taitesta n:o 33. Taiteen keskustoimikunta.

Karhunen, Paula 2005. Musiikin koulutuksesta työelämään. Kyselytutkimus toisen asteen ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Tilastotietoa taitesta n:o 35. Taiteen keskustoimikunta.

Karttunen, Sari 2004. Taiteilijoiden lukumäärän kehitys 1950-luvulta 2000-luvulle – kasvaako työvoima työllisyyttä nopeammin? Julkaisussa R. Arpo, (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28 . Nykypaino Oy: Helsinki, 13 – 35.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630. Viitattu 21.10.2007.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Meder, A. & Nieminen, M. 2004. Ersta – projekti, Yksilösuorituksia! Kuvallisen ilmaisun erityisopetus Kaarisillassa. Lopputyö. Taideteollinen korkeakoulu, taidekasvatuksen osasto.

Miettinen, Kaija 2007. Opetusneuvos, rehtori. Puhe: Ajankohtaista ammatillisen erityisopetuksen kentällä. Erityisopettajien opintopäivät, Hämeenlinna, 6.9.2007.

Mänty, Tarja 2001. Koulutus integraation tukena. Julkaisussa T. Ladonlahti & R. Pirttimaa, R. (toim.) 2001. Erityispedagogiikka ja aikuisuus. Helsinki : Palmenia, Yliopistopaino, 71 – 108.

Pingviinejä ja haita Galleria ARXissa. 4.7.2007. Hämeen Sanomat .

Rensujeff, Kaisa 2003. Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 27.

Roos, Jonni 2007. YLEn kulttuurituottaja. Alustus: Kaikki hyvä taide on hyvää – omakohtaisia kokemuksia kehitysvammaisten taiteesta. Kettukin verkostapaaminen, Taideverstas Wärjäämö, Tampere 5.10.2007